

ZPRAVODAJSKÉ ZABEZPEČENÍ OPERACÍ

Docentská habilitační práce podplukovníka ing. Miloše Štěpánka, CSc. obsahuje 54 stran včetně 4 schémat na průsvítkách. Má celkem 6 kapitol, z nichž první tvoří úvod a šestá závěr práce.

Cílem práce je postihnout a vysvětlit zásady zpravodajského zabezpečení operací vševojskové armády.

Obsahem práce je analýza zpravodajského zabezpečení operací jak v míru, tak i v průběhu bojové činnosti u prvosledové vševojskové armády. Z této analýzy vyvozuje autor závěry, co je třeba učinit pro to, aby se zpravodajské zabezpečení armády v hlavních druzích bojové činnosti co nejvíce přiblížilo požadavku soudobého boje.

V 1. kapitole — Úvod definuje autor vojenské zpravodajství a rozděluje jeho obsah do tří oblastí: organizace (řízení) průzkumu, získávání zpráv — průzkum a soustřeďování, vyhodnocování a zevšeobecňování zpráv. Ukazuje význam vojenského zpravodajství v socialistické vojenské vědě vůbec, význam vojenského zpravodajství států Varšavské smlouvy v závislosti na místu a úloze Československé lidové armády na západních hranicích socialistického tábora. Zdůrazňuje zvláštnosti vojenského zpravodajství v souvislosti s nezbytným utajením a rozebírá vývoj vojenského zpravodajství po druhé světové válce i současný vliv vědeckotechnické revoluce na ně. Zdůrazňuje nezbytnost zpravodajství i v jiných službách státního aparátu.

Ve 2. kapitole — Systém organizace zpravodajské činnosti uvádí jednotlivé funkce (oblasti) vojenského zpravodajství a zpracovává funkci druhou a třetí, tj. vedení průzkumu — získávání zpráv a soustřeďování, vyhodnocování a zevšeobecňování zpráv. První funkci, tj. řízení průzkumu se autor blíže nezabývá. Je dlužno však poznamenat, že není vhodné tuto funkci (oblast) nazývat organizace (řízení) průzkumu, nýbrž jen a jen řízení průzkumu. Proces řízení průzkumu zahrnuje, jak autor na jiném místě práce správně uvádí, plánování, organizaci a operativní řízení, čili nejen organizaci průzkumu.

Přehledně uvádí druhy průzkumu a některé definice, zejména definice sil a prostředků průzkumu. Velmi sporná je de-

INFORMACE O HABILITAČNÍCH PRACÍCH

finice orgánů průzkumu, mezi něž autor zahrnuje vlastně síly a prostředky průzkumu jiné než organické. Zatím je v teorii i praxi běžně vžitě a používané považovat za orgány průzkumu především náčelníky průzkumu, zpravodajské náčelníky apod.

Rozebírá třetí funkci (oblast) vojenského zpravodajství, která je finálním procesem celé zpravodajské činnosti. Její výsledky a závěry jsou rozhodující pro správnost přijatých opatření a rozhodnutí velitelů na všech stupních. Všechny tři části tohoto procesu, tj. soustředování, vyhodnocování a zevšeobecňování zpráv autor na škodu věci nedefinuje. Těžiště položily zřejmě na vyhodnocování zpráv, nazývané v tomto odstavci studiem zpráv. Logický postup při studiu zpráv má určité nedostatky (např. zapsání zpráv do záznamu zpráv nemůže být posledním bodem postupu, využití zpráv nemůžeme řadit do studia zpráv aj.).

3. kapitola — **Zásady zpravodajské činnosti v počátečním období války** zahrnuje zejména zvláštnosti tohoto období a tvoří spolu s 5. kapitolou těžiště celé práce. Autor řeší tyto otázky jak ve variantě zahájení války s použitím zbraní hromadného ničení, tak i bez použití zbraní hromadného ničení.

Problematicku rozebírá v závislosti na způsobu zahájení války, tj. s nenadálým napadením nebo po období třeby i krátkého mezinárodního napětí. Uvádí v druhém případě příznaky v ekonomické, vnitropolitické a ve vojenské oblasti. Zabývá se i problémy v období před rozpoutáním války a v okamžiku vypuknutí války.

Zvláštnosti organizace průzkumu v počátečním období války bez použití zbraní hromadného ničení uvádí v samostatné části, jak pokud se týče úkolů, tak i jeho vedení jednotlivými silami a prostředky.

Ve 4. kapitole — **Zpravodajské zabezpečení útočné operace** se autor zaměřuje jen na některé otázky, které nejsou běžně známy. Podrobně se zabývá otázkami volby prostoru zpravodajského zájmu a pásma průzkumu, jeho šířky a zejména hloubky. Náznorně dokresluje tyto otázky schémata č. 1. Prostor a hlavní objekty zpravodajského zájmu frontu a č. 2. Poměr mezi prostorem zpravodajského zájmu armády a pásmem průzkumu.

Pokud se týče vedení průzkumu, zabývá se autor agenturním, hloubkovým, vzdušným, rádiovým a radiotechnickým průzkumem. Použitím sil a prostředků rádiového průzkumu dokresluje schéma-

tem č. 4. Sestava a úkoly rádiového průzkumného útvaru armády za útočné operace.

V další části této kapitoly si autor stručně všimá údobí frontové (armádní) útočné operace a potřebných otázek průzkumu ve vztahu k těmto údobím.

5. kapitola — **Zpravodajské zabezpečení obranné operace** tvoří téměř polovinu rozsahu celé práce. Autor rozebírá tyto otázky podrobněji, vzhledem k tomu, že v podmínkách našich pravoslodových armád nejsou typické a tudíž se zřejmě domnívá, že proto nejsou tolik známé.

Nejdříve posuzuje problematiku průzkumu při přechodu armády do obrany za různých podmínek: jako výsledek neúspěšného průběhu střetného sražení, v důsledku vedení protiúderu (protiofenzívy) nepříteli a záměrně, není-li situace příznivá pro vedení útoku na určitém směru.

Autor ukazuje dále, jaké závěry z vyhodnocení zpráv musí mít velitel vševojenské armády k přijetí rozhodnutí k obraně a co je povinen — spolu se štábem vševojenské armády — v oblasti řízení průzkumu učinit.

Rozebírá hlavní úkoly a objekty průzkumu s těžištěm na průzkum prostředků jaderného napadení. Zejména úkoly v této oblasti jasně stanoví a kvantitativně i vyčísľuje.

Zabývá se dále otázkami plánování a organizace průzkumu, kde zvlášť zdůrazňuje nutnost zabezpečení včasné a účinné protipřipravy. Věnuje pozornost i zvláštnostem plánování a organizace v závislosti na podmínkách přechodu armády do útoku.

V nejrozsáhlejší části kapitoly nejdříve podrobně posuzuje jednotlivé druhy průzkumu v obranné operaci, jejich úkoly (prostorové, objemové — méně již časové) a jejich použití. Jde o vzdušný průzkum, rádiový a radiotechnický, hloubkový průzkum.

V další části konkretizuje úkoly a použití sil a prostředků průzkumu na jednotlivá hlavní údobí armádní obranné operace počínaje protipřipravou a konče armádním protiúderem.

V kapitole 6 — **Závěr** — zasazuje autor svou práci do celkové vojenskopolitické situace a uvádí, že válečné plány NATO příkládají rozhodující význam Středoevropskému válčíšti, kde by měla těžiště agrese proti zemím Varšavské smlouvy a na výsledku operací v tomto prostoru by pravděpodobně závisel výsledek války v celé Evropě.

Mimo rámec textu práce je k práci přiloženo schéma č. 3 Časová a prostorová souvislost strategického a operačního průzkumu za útočné operace frontu.

Habilitace proběhla úspěšně před operačně taktickou sekcí vědecké rady Vojenské akademie Antonína Zápotockého v Brně dne 28. 12. 1974.

Plukovník ing. Bohuslav Říha, CSc.

RACIONALIZACE PLÁNOVÁNÍ NĚKTERÝCH OTÁZEK BOJOVÉ ČINNOSTI DĚLOSTŘELCTVA S DŮRAZEM NA DĚLOSTŘELCKOU PŘÍPRAVU ZTEČE

Docentská habilitační práce plukovníka ing. Bohuslava Říhy, CSc. obsahuje 48 stran včetně 19 tabulek a 6 příloh. Kromě velmi stručného úvodu a závěru má osm kapitol. Je doplněna poměrně rozsáhlým seznamem použité literatury.

Cíl práce autor sám sice neuvádí, avšak můžeme jej vyvodit ze závěru: přispět v rámci plnění závěrů XIV. sjezdu KSČ o zkvalitňování systému velení v Československé lidové armádě k řešení otázek racionálních propočtů potřeby dělostřelctva a potřeby a spotřeby střeliva.

Obsahem práce je metodika přístupu a řešení některých základních otázek spojených s racionalizací dělostřelcké přípravy zteče.

V **úvodu** zasazuje autor velmi stručně bojovou činnost dělostřelctva do rámce vševojskového boje a operace. Vychází z hlavního úkolu vojsk překrytí, tj. úspěšně odrazit nenadálé napadení nepřítele nebo za příhodných podmínek od samého začátku ozbrojeného konfliktu zabezpečit hlavními silami armády přechod do útoku. Poukazuje na nutnost připravovat štáby dělostřelckých pluků i oddělení dělostřelctva divizí tak, aby v praxi efektivně řešily hlavní otázky bojového použití dělostřelctva jak v rámci divizí, tak i v rámci armády.

V 1. kapitole — **Operační a palebné plánování bojové činnosti dělostřelctva** zdůvodňuje autor rozhodující úlohu štábu RVD armády v operačním plánování nejen raketového vojska, ale i dělostřelctva, zejména v přípravě první armádní útočné operace. Naproti tomu těžiště palebného plánování vidí častěji na oddělení dělostřelctva divizí, na štábech dělostřelckých skupin a oddílů, což umožňuje pečlivě sladit časově a prostorově

činnost dělostřelctva s postupem předsunutých odřadů, předvojů a hlavních sil svazků. Avšak ani takové řešení palebného plánování nesnižuje úlohu a odpovědnost náčelníka RVD armády a jeho štábu. Autor jasně odděluje otázky, které řeší štáb RVD armády a které pak oddělení dělostřelctva divize.

V této kapitole také navrhuje a nově kategorizuje — na rozdíl od ustanovení soudobých řádů a předpisů — některé pojmy: palebná příprava, palebná podpora útoku, jaderná příprava útoku, dělostřelcká příprava zteče, letecká příprava útoku a dále dělostřelcká podpora zteče a dělostřelcký doprovod útoku pěchoty a tanků při boji v hloubce obrany nepřítele. Za nejdůležitější etapu bojové činnosti dělostřelctva v útoku považuje dělostřelckou přípravu zteče.

Ve 2. kapitole — **Palebné zabezpečení průlomu a podíl dělostřelctva v něm** nejdříve definuje cíl palebné přípravy útoku a cíl dělostřelcké přípravy zteče při průlomu obrany nepřítele. Poté vyčísľuje podrobně objem palebných úkolů za dělostřelcké přípravy zteče. Cíle pro dělostřelckou přípravu zteče začíná na třetí skupině podle jejich důležitosti a významu v sestavě nepřítele a podle charakteru, způsobu a pořadí naléhavosti jejich ničení nebo umlčování. Pro každou skupinu cílů stanoví i stupeň zasažení. Za základ plánování dělostřelcké přípravy zteče považuje plánování paleb na cíle první a druhé skupiny.

V další části 2. kapitoly se autor zabývá otázkou, jak určit celkový objem palebných úkolů pro dělostřelctvo a podrobně determinuje podíl štábu RVD armády v přípravě první útočné operace při plánování dělostřelcké přípravy zteče.

Ve 3. kapitole — **Určení potřebné hustoty hlavní pro dělostřelckou přípravu zteče k zabezpečení průlomu** autor nejdříve definuje termín „potřebná hustota hlavní“ a použitou definici také zdůvodňuje. Stanovení potřebné hustoty hlavní považuje za součást operačního plánování, které přísluší štábu RVD armády. Štáb armády řeší tuto otázku zpravidla souběžně se stanovením potřebného množství dělostřelctva pro útočnou armádní operaci.

Za nejspornější a nejrealnější způsob určení potřebného množství dělostřelctva a tím také hustoty hlavní považuje určení podle počtu a charakteru konkrétních nepřátelských cílů, které můžeme posuzovat podle základních typů. Základní typové cíle a orientační potřebu děl na každý z těchto cílů uvádí autor v tabulce 1.

Ve 4. kapitole — **Určení potřebného množství dělostřelectva pro útočnou operaci** vyvozuje autor, že největší potřeba dělostřelectva ke střelbě ze zakrytých postavení je právě k dělostřelecké přípravě zteče k zabezpečení průlomu obrany nepřítel, takže potřeba dělostřelectva pro dělostřeleckou přípravu zteče při průlomu předsunutého pásma obrany je současně potřebou pro armádní útočnou operaci bez použití jaderných zbraní. Při použití jaderných zbraní je potřeba dělostřelectva nižší a je možné vytvářet i dělostřeleckou zálohu v rámci armády.

V dalším uvádí autor metodický postup při určení potřeby dělostřelectva pro dělostřeleckou přípravu zteče a pro názornost jej demonstruje na příkladech. Analýzu typů a počtů objektů (cílů) nepřítel řeší na takticko-operacích směrech: Karlovy Vary — Bayreuth — Forchheim, Plzeň — Nürnberg a Klatovy — Cham — Regensburg, a výsledek uvádí v tabulkách č. 2—5, resp. příloze I. Dochází k závěru, že k spolehlivému zabezpečení průlomu předsunutého pásma obrany je potřeba soustředit kolem 80 až 130 hlavních na 1 km šířky průlomu. Potřebu děl na jeden cíl podle druhu typového cíle (objektu) pro palbu uvádí v příloze IV.

Kromě takového určení potřeby dělostřelectva pro dělostřeleckou přípravu uvádí autor, že je třeba respektovat i požadavek na nutný poměr sil v dělostřelectvu, který činil podle zkušeností z Velké vlastenecké války i poválečných cvičení na úseku průlomu 3 až 4:1, na hloubku armádní operace 1,2 až 2:1 ve prospěch útočících vojsk. K této problematice dokumentuje v tabulkách č. 6 a 7 řadu zajímavých údajů z Velké vlastenecké války.

V kapitole 5 — **Přibírání dělostřelectva k účasti v dělostřelecké přípravě** se autor v plné šíři zabývá otázkou, jak řešit objektivní rozpor mezi potřebou dělostřelectva k zabezpečení úspěšného průlomu předsunutého pásma obrany na směrech útoků divizí 1. sledu armády a mezi reálnými možnostmi, jak tuto potřebu uhradit. Ukazuje celou řadu možností, z nichž tu nejrealnější, ne však vždy dostačující, tj. přibírání dělostřelectva dokumentuje údaji v tabulce č. 8.

Dále na konkrétním příkladě v tabulce č. 9 porovnává počty dělostřelectva nepřítel a vlastního z hlediska potřebného poměru sil k dosažení požadované palebné převahy k úspěšnému průlomu i k úspěchu útočné operace do celé její hloubky. Dochází k závěru, že požadovaný poměr sil neodpovídá a že je v této souvis-

losti nutno plně docenit význam vojsk Střední skupiny Sovětské armády pro zvýšení palebné a úderné síly Československé lidové armády.

V kapitole 6 — **Určení potřeby střeliva pro dělostřeleckou přípravu zteče** uvádí autor, že stanovení orientační potřeby dělostřeleckého (event. tankového) střeliva pro armádní operaci a zvláště pro dělostřeleckou přípravu zteče je jedním z problémů operačního plánování, jehož vyřešení je nutným podkladem pro palebné plánování a stanovení celkové doby trvání a metodiky (tj. uspořádání a vedení) dělostřelecké přípravy.

K určení potřeby střeliva pro dělostřeleckou přípravu zteče můžeme použít tzv. operačně-taktických středních norem spotřeby střel k zasažení a vyrazení různých „taktických“ či „operačních“ cílů potenciálního nepřítel, uvedených v příloze II, resp. III habilitační práce. Autor vysvětluje podstatu určení těchto norem a na příkladech v tabulce č. 10 a 11 ukazuje i ruční způsob takového výpočtu. Vysvětluje také rozdíl mezi tzv. plnou normou (příloha III) a zmenšenou normou (v příloze III) a jejich význam.

V kapitole 7 — **Určení parametrů dělostřelecké přípravy zteče** řeší další velmi důležité otázky palebného plánování, za něž považuje potřebné množství střel ke zničení a umlčení všech skutečně zjištěných cílů, plánovaných do dělostřelecké přípravy zteče, dobu trvání dělostřelecké přípravy zteče, strukturu dělostřelecké přípravy zteče, spotřebu střel pro dělo každé ráže v každém palebném přepadu, dobu trvání palebných přepadů na cíle první a druhé skupiny, dobu trvání palebného přepadu na cíle třetí skupiny a dobu trvání jednotlivých palebných přepadů v dělostřelecké přípravě zteče. Své řešení dokumentuje postupně na příkladech a výsledky uvádí v tabulce č. 12 až 16 a pokračuje v něm i v kapitole 8.

Kapitola 8 — **Určení struktury dělostřelecké přípravy zteče** tvoří vlastně organickou součást předcházející kapitoly, neboť autor v ní vysvětluje a zase na konkrétním příkladě dokumentuje výpočet dalších parametrů dělostřelecké přípravy zteče, uvedených v kapitole 7. Výsledky uvádí přehledně v tabulce č. 17 až 19.

Autor uvádí v této kapitole také obecné zásady a požadavky na uspořádání dělostřelecké přípravy zteče, které musí být respektovány při sestavování grafikonu nebo tabulky dělostřelecké přípravy zteče, neboť musí odpovídat daným takticko-operacím úkolům útvarů

a svazků i podmínkám přechodu vojsk 1. sledu armády do útoku na předsunuté pásma obrany. Možné varianty uvádí v příloze VI.

Velmi podrobně zdůvodňuje v příloze V. normy spotřeby střel při ničení a umlčování samohybných baterií nepřítele.

Na závěr kapitoly 8 zdůrazňuje autor nezbytnost správně navázat na dělostřeleckou přípravu, dělostřeleckou podporou tak, aby přechod mezi nimi byl plynulý, pro nepřítele nenápadný a z hlediska praktického řešení jednoduchý. Uvádí také vhodná praktická opatření k tomu, aby uvedený požadavek byl splněn.

V závěru své habilitační práce uvádí plk. ing. Bohuslav Říha, CSc., že zejména základní principy sovětské vojenské doktríny a cenné zkušenosti z Velké vlastenecké války plně potvrzují, že dovedné

bojové použití dělostřelectva v operaci bylo vždy spojeno s promyšleným plánováním, s velkým počtem operačně taktických propočtů a se stále novým, tvůrčím a vynalézavým přístupem. Metodika, uvedená v práci, může být vhodná i pro strojové řešení při sestavení odpovídajících programů, jak začal průkopnický řešit podplukovník ing. Ivan Pekař, CSc., ve své kandidátské disertační práci na VA AZ. Rovněž i ruční způsob řešení je možné zracionalizovat sestrojením a použitím vhodných nomogramů. Metodika uvedená v práci nebyla dosud ověřována ve vojenské praxi a je tedy zatím jen teoretickým řešením.

Habilitace proběhla úspěšně před operačně taktickou sekcí vědecké rady Vojenské akademie Antonína Zápotockého v Brně dne 28. 12. 1974.